

มะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

โดย อ.นพ.สมภพ กุลจรัสพันธ์

หน่วยมะเร็งนรีเวชวิทยา

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

มะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกคืออะไร

มะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกเป็นโรคที่พบได้มากขึ้นในปัจจุบัน ประเทศไทยพบบ่อยเป็นอันดับ 3 ของมะเร็งในเพศหญิงรองจากมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูก โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่มักได้รับการวินิจฉัยเมื่ออายุ 40 ถึง 70 ปีซึ่งมักจะอยู่ในวัยหมดประจำเดือนแล้ว ในปัจจุบันมีข้อมูลพบว่าผู้หญิงวัยใกล้หมดประจำเดือนมีโอกาสเป็นมะเร็งชนิดนี้ได้สูงขึ้น

สาเหตุการเกิดมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

สาเหตุของมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกยังไม่ทราบชัดเจน แต่พบว่าการมีระดับฮอร์โมนที่ไม่สมดุล โดยเฉพาะเมื่อร่างกายมีฮอร์โมนเอสโตรเจนในเลือดสูงต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญต่อการเกิดมะเร็งชนิดนี้ นอกจากนี้ยังพบปัจจัยเสี่ยงอื่นที่ส่งผลต่อการเกิดโรคนี้อีกหลายประการ

ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

ปัจจัยเสี่ยงที่อาจมีส่วนทำให้เกิดมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก ได้แก่

- อายุ** มะเร็งชนิดนี้พบได้มากในผู้ป่วยอายุ 40 ถึง 70 ปี โดยพบว่าส่วนมากเป็นผู้หญิงที่หมดประจำเดือนแล้ว แต่ในปัจจุบันพบโรคนี้มากขึ้นในผู้หญิงวัยก่อนหมดประจำเดือนได้
- ฮอร์โมนเอสโตรเจนสูงผิดปกติ** โดยเฉพาะเมื่อเกิดความไม่สมดุลกันระหว่างฮอร์โมนชนิดนี้และฮอร์โมนเพศหญิงอีกชนิดคือโปรเจสเตอโรน ส่งผลให้เยื่อบุโพรงมดลูกไม่สามารถลอกตัวออกมาเป็นประจำเดือนได้จนเกิดการหนาตัวผิดปกติและกลายเป็นมะเร็งในที่สุด
- การได้รับฮอร์โมนเสริมจากภายนอก** เช่นการรับฮอร์โมนเอสโตรเจนทดแทนในผู้หญิงบางรายที่มีอาการอันเนื่องมาจากภาวะวัยทอง

4. **ภาวะอ้วนหรือน้ำหนักเกิน** เนื่องจากมีการผลิตฮอร์โมนเอสโตรเจนเพิ่มขึ้นจากเนื้อเยื่อไขมัน บางส่วนจนกลายเป็นสาเหตุของมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

5. **ยาบางชนิด** เช่น ยารักษาเสริมสำหรับมะเร็งเต้านมชื่อ tamoxifen เมื่อได้รับต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาหนึ่งอาจมีผลกระตุ้นการทำงานของเยื่อบุโพรงมดลูกจนกลายเป็นมะเร็งขั้นในที่สุด

6. **ภาวะถุงน้ำรังไข่หลายใบ** (Polycystic ovarian syndrome, PCOS) ซึ่งมักมีอาการขาดประจำเดือนติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ร่วมกับอาการแสดงอื่นๆ ได้แก่ สิว ผิวหน้ามัน ขนดกแบบผู้ชาย ซึ่งหากไม่ได้รับการรักษาอาจนำไปสู่การหนาตัวผิดปกติของเยื่อบุโพรงมดลูกได้

7. **พันธุกรรม** (Hereditary non-polyposis colorectal cancer, HNPCC) ในปัจจุบันมีข้อมูลมากขึ้นเกี่ยวกับความผิดปกติทางพันธุกรรมชนิดหนึ่งซึ่งเป็นยีนที่ใช้ในการซ่อมแซมความผิดปกติ และเป็นสาเหตุทำให้เกิดมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกร่วมกับมะเร็งลำไส้ในผู้ป่วยรายเดียวกันได้

อาการของมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

อาการที่พบได้บ่อยที่สุดในมะเร็งชนิดนี้คือ การมีเลือดออกผิดปกติทางช่องคลอด โดยเฉพาะในผู้หญิงที่หมดประจำเดือนไปแล้วแต่ยังมีเลือดออกมาเป็นครั้งคราว หรือผู้หญิงที่ยังไม่หมดประจำเดือนที่มีเลือดออกผิดปกติในระหว่างรอบประจำเดือน อาการเหล่านี้เองเป็นสิ่งผิดปกติที่มักนำผู้ป่วยมาพบแพทย์

อาการอื่นที่อาจพบร่วมได้ เช่น ปวดท้องน้อย คลำพบก้อนบริเวณท้องน้อย เบื่ออาหาร น้ำหนักลด อ่อนเพลีย ปวดหลังหรือปวดขา เป็นต้น

การวินิจฉัยมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

การวินิจฉัยมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกในเบื้องต้นสามารถเริ่มด้วยอาศัยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย และตรวจภายในโดยแพทย์ หลังจากนั้นแพทย์จะพิจารณาตรวจอย่างอื่นเพิ่มเติมตามความเหมาะสม สำหรับผู้ป่วยแต่ละราย ดังนี้

1. **การตรวจอัลตราซาวด์ทางช่องคลอด** (Transvaginal ultrasound) เพื่อประเมินความหนาของเยื่อบุโพรงมดลูก รวมทั้งข้อมูลอื่นเช่น ขนาดมดลูก ลักษณะของปีกมดลูกรวมทั้งรังไข่

2. **การเก็บชิ้นเนื้อโพรงมดลูกเพื่อส่งตรวจ** (Endometrial biopsy) เดิมทีอาศัยการขูดมดลูกซึ่งทำให้ผู้ป่วยมีอาการปวด รวมทั้งเสียเวลาและค่าใช้จ่ายพอสมควร ในปัจจุบันอาศัยการเก็บชิ้นเนื้อโดยใช้อุปกรณ์ขนาดเล็กใส่เข้าไปในมดลูกเพื่อดูดเนื้อเยื่อโพรงมดลูกบางส่วนมาส่งตรวจทางพยาธิวิทยาและให้

การวินิจฉัยโรคได้อย่างแม่นยำ

3. การตรวจเลือด โดยมากมักเป็นการตรวจเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการผ่าตัด เช่น ความเข้มข้นเลือด สารเคมีและเกลือแร่ในเลือด สำหรับการตรวจระดับของสารบ่งชี้มะเร็งในเลือด (Tumour markers) ไม่สามารถให้การวินิจฉัยโรคได้ชัดเจน

4. การตรวจพิเศษอื่น เช่น CT MRI หรือ PET-scan จะใช้เมื่อสงสัยมีการลุกลามของมะเร็งไปยังอวัยวะข้างเคียงหรือมีการแพร่กระจายไปบริเวณอวัยวะอื่น

การแบ่งระยะมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

แพทย์สามารถบอกระยะของมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกได้จากการตรวจร่างกายและตรวจภายในโดยละเอียด รวมไปถึงการผ่าตัดเบื้องต้นเพื่อวิเคราะห์ระยะที่ถูกต้อง โดยภาพรวมระยะของมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกสามารถแบ่งได้ดังนี้

ระยะที่ 1 มะเร็งอยู่ภายในมดลูกเท่านั้น

ระยะที่ 2 มะเร็งลุกลามไปยังปากมดลูก

ระยะที่ 3 มะเร็งลุกลามไปยังผิวหนังชั้นนอกมดลูก ปีกมดลูก ช่องคลอด ต่อมมน้ำเหลืองในอุ้งเชิงกราน และช่องท้อง

ระยะที่ 4 มะเร็งลุกลามกระเพาะปัสสาวะ ลำไส้ หรือแพร่กระจายไปยังอวัยวะอื่น

การรักษามะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

วิธีการรักษามะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกประกอบด้วย การผ่าตัด รังสีรักษาและเคมีบำบัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การผ่าตัด เป็นการรักษาเบื้องต้นและผลการผ่าตัดสามารถบอกระยะของโรคได้อย่างถูกต้อง โดยแพทย์จะทำการผ่าตัดมดลูกและปีกมดลูกทั้ง 2 ข้างเพื่อพิจารณาโอกาสที่มะเร็งจะมีการแพร่กระจายไปต่อมน้ำเหลือง หลังจากนั้นจะเลาะต่อมน้ำเหลืองบริเวณอุ้งเชิงกรานและในช่องท้องสำหรับผู้ป่วยบางรายที่มีความเสี่ยงดังกล่าว เมื่อทราบผลการตรวจแล้วแพทย์จะสามารถบอกระยะของโรคที่ถูกต้องรวมถึงวางแผนการรักษาต่อไปได้

2. รังสีรักษา ซึ่งประกอบด้วยฉายรังสีและการฝังแร่ ถูกใช้เป็นการรักษาเสริมหลังจากผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดเพื่อลดโอกาสกลับมาเป็นซ้ำในผู้ป่วยบางรายที่มีความเสี่ยง การรักษาโดยวิธีนี้ใช้เวลา

ประมาณ 1 ถึง 2 เดือน และอาจมีผลข้างเคียงที่แตกต่างกันในผู้ป่วยแต่ละราย

3. เคมีบำบัด แพทย์จะพิจารณาให้เคมีบำบัดในผู้ป่วยมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกที่มีการแพร่กระจาย หรือมีความเสี่ยงต่อการกลับเป็นซ้ำสูงเช่น ผู้ป่วยระยะที่ 4 หรือระยะที่ 3 บางราย การรักษาวินิจฉัยใช้เวลา ประมาณ 3 ถึง 6 เดือน ผู้ป่วยบางรายอาจได้รับเคมีบำบัดควบคู่ไปกับรังสีรักษา ผลข้างเคียงทั่วไปจากการ ได้รับเคมีบำบัดเช่น คลื่นไส้หรืออาเจียน มือเท้าชาและผมร่วง จะได้รับการดูแลจากแพทย์ผู้รักษา ทำให้ผู้ป่วยสามารถรับการรักษาต่อเนื่องไปได้เป็นอย่างดี

การป้องกันมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก

ยังไม่มีวิธีการป้องกันการเกิดมะเร็งชนิดนี้ได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามผู้ที่มียับยั้งสามารถ ดูแลรักษาตนเองเพื่อลดโอกาสเกิดมะเร็งชนิดนี้ได้โดยการควบคุมน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ออก กำลังกายสม่ำเสมอ ปรึกษาแพทย์เมื่อเกิดความผิดปกติเช่นขาดประจำเดือนต่อเนื่อง มีประจำเดือนมาไม่ ตรงรอบ หรือมีเลือดออกผิดปกติหลังเข้าสู่วัยหมดประจำเดือนแล้ว รวมไปถึงมีความเสี่ยงโรคมะเร็งที่ ถ่ายทอดทางพันธุกรรมที่เกี่ยวข้องเช่น มะเร็งลำไส้ใหญ่

โดยสรุป ผู้ป่วยมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกส่วนมากได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่ระยะเริ่มต้นเนื่องจากมี อาการที่เด่นชัดจึงนำไปสู่การรักษาอย่างรวดเร็ว เบื้องต้นผู้ป่วยควรรหาข้อมูลที่เหมาะสมและปรึกษาแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อจะได้วางแผนการรักษาอย่างเหมาะสม หลังเข้ารับการรักษาแล้วผู้ป่วยต้องดูแลตัวเองตาม คำแนะนำของแพทย์และเข้ารับการตรวจติดตามผลการรักษาอย่างสม่ำเสมอ